

Van Praag neemt afscheid als bijzonder hoogleraar

Op dinsdag 13 november neemt Jaap van Praag (de eerste voorzitter van het humanistisch Verbond) afscheid als bijzonder hoogleraar in de humanistiek aan de Rijksuniversiteit Leiden. Als hij om vier uur 's middags in de aula aan zijn afscheidskollege begint, zet Van Praag een punt achter dertien jaar kolleges waarin hij het mens- en wereldbeeld uit humanistisch oogpunt en met wijsgerige inslag heeft behandeld.

In dit nummer is een advertentie opgenomen, waarin sollicitanten voor zijn opvolging worden opgeroepen. Aansluitend daarop zijn de middenpagina's van deze 'Humanist' gewijd aan een interview, waarin Van Praag over zijn ervaringen als hoogleraar spreekt met Bert Boelaars.

Charta '77

Gevolg gevend aan een oproep van Charta-woordvoester Zdena Tomínova is in negen landen, waaronder Nederland, het initiatief genomen om de autoriteiten in Praag te bewegen de tien leden van het „Komitee ter verdediging van ten onrechte vervolgd”, (V.O.N.S.), die eind mei 1979 gearresteerd, zijn onmiddellijk vrij te laten. In Nederland heeft het Komitee Denk aan Praag zich aangesloten bij deze internationale campagne die verder wordt gevoerd in Canada, de Verenigde Staten, Zweden, West-Duitsland, Frankrijk, Zwitserland en België.

Het V.O.N.S. is een organisatie, die is opgezet in april 1978 door enige ondertekenaars van Charta '77 en sindsdien belangrijk werk heeft verricht ter verdediging van de burgerrechten. Het V.O.N.S. baseert zijn werk op de uitgangspunten van Amnesty International, die ook zijn opgenomen in de Tsjechoslowaakse wetgeving. Tot nu toe heeft het V.O.N.S. 115 communiqués uitgegeven met gedetailleerde, feitelijke informatie over het schenden van de wet door de politie en justitiële autoriteiten bij het behandelen van politieke gevallen. Vanwege deze activiteiten zijn de tien leden van het V.O.N.S. beschuldigd van staatsondermijndend gedrag. De beschuldiging, waarop vijf jaar gevangenisstraf gegeven kan worden, is zo vaak geformuleerd dat daarmee in feite alle kritiek op de autoriteiten strafbaar genoemd kan worden. Met de arrestatie van de V.O.N.S.-leden proberen de autoriteiten alle voorvechters voor de burgerrechten in Tsjechoslowakije te intimideren.

Internationaal beroep

Het Nederlandse „Komitee Denk aan Praag” wil in het kader van de internationale solidariteitscampagne voor de vrijlating van de V.O.N.S.-leden op donderdag 9 augustus een resolutie aanbieden aan de Tsjechoslowaakse ambassade in Den Haag. Het Komitee Denk aan Praag heeft aan zevenenzeventig geëngageerde Nederlanders gevraagd om de resolutie te onderschrijven. Het Komitee hoopt hiermee de druk op de Tsjechoslowaakse autoriteiten te verhogen om hen op die manier te bewegen de tien gearresteerden vrij te laten.

Voor wie belangstelling heeft voor de activiteiten van het Komitee Denk aan Praag kan contact opnemen met het Komitee, Adriën Mildersstraat 12a, Rotterdam tel. (010) - 25 32 54.

Islam en humanisme

De Islam is een gemeenschap, een loyaliteit, een levenswijze, en geen godsdienst in de beperkt westerse zin des woords, die de scheiding tussen kerk en staat respektteert.

De Islamieten zijn de opvolgers van de Joodse theokraten, terwijl de laatsten gelukkig allemaal al lang dood en begraven zijn. En voor wat hun theokratische instelling betreft zijn ze ook de geestverwanten van de leden van de Hollandse „Bond tegen het vloeken”.

Omdat de Islam geen scheiding tussen kerk en staat kent, neigt deze er altijd toe een machts(staats)godsdienst te worden, zoals in het huidige Iran van Chomeiny ook het geval werd. In het Iran van Chomeiny bijvoorbeeld staat de nieuwe grondwet weliswaar de vorming van politieke partijen toe, maar deze mogen zich niet verzetten tegen de beginselen van vrijheid, onafhankelijkheid, nationale eenheid – en nu komt het – noch tegen de basis van de Islamitische Republiek. De Islam heeft als godsdienst uiteraard ook een zendingsaspect, en het valt hierom niet te verwonderen dat de Ayatollah Chomeiny, zoals de Humanist van 15 juni 1979 onder het hoofd „Islam” vermeldt, de invoering van de wetten van de Islam over de ganse wereld als zijn belangrijkste streven acht. M.a.w. Chomeiny wil de hele wereld islamitiseren.

En als Chomeiny hierin zijn zin zou krijgen, dan betekent dat voor ons humanisten waarschijnlijk, dat wij of onze humanistische identiteit zullen hebben prijsgegeven en ook zullen neerknielen met het hoofd naar Mekka gebogen. Of dat wij onze humanistische identiteit niet prijsgeven maar wel op z'n best als een getoleerde, goddeloze, minderheid zullen moeten voortleven, terwijl wij dan duidelijk de Islamitische suprematie zullen moeten erkennen. Want in de opvattingen van de Islamitische wereld is het juist en terecht, dat de (staats) macht uitsluitend in handen is van Moslims. Dat niet-Moslims regeren – of de macht hebben over Moslims is volgens de opvattingen van de Moslims een schending van Allah's wetten en natuur. De Islam

moet volgens de opvattingen van de islamieten altijd overheersen.

Dit blijkt ook uit de Islamitische huwelijkswetgeving. Volgens de Islamitische wet mag een Moslim man een niet-Moslim vrouw huwen. Daarentegen verbiedt deze wetgeving uitdrukkelijk het huwelijk tussen een Moslim vrouw en een niet-Moslim man. De overweging hierbij is, dat in het huwelijk de man de overheersende partij is met de vrouw als ondergeschikte partner. Als in Indonesië het Moslimrecht zou worden ingevoerd, dan zal deze Islamitische huwelijkswetgeving waarschijnlijk ook daar van kracht worden.

Het is goed, dat wij humanisten niet alleen letten op onze Christelijke naaste burenen. De Islam renaissanceert. Ook zijn economische macht is groeiende.

INTERNATIONALE SCHOOL VOOR WIJSBEGEERTE

Enkele belangwekkende cursussen in de komende tijd:

6-10 augustus: Vakantiecusus 11. Dr. C. J. Schuurman: De oueroude archetypische spanning tussen man en vrouw in onze tijd. Hoe kunnen we bijdragen tot de oplossing daarvan?

29-30 september: Ledenweekend. Thema: Inhoud en betekenis van verdieping van levens- en wereldbeschouwing in de huidige tijd.

VROUWENINFORMATIEDAG IN AMSTELVEEN

Op 4 september a.s. zal in het Cultureel Centrum van Amstelveen een Vrouweninformatiedag worden georganiseerd. Vrouwenorganisaties uit Uithoorn, Aalsmeer, Ouderkerk en Amstelveen zullen hier informatie geven over het werk dat zij doen. Naast de informatie-stands zijn er op deze dag ook nog een aantal culturele evenementen gepland; 's middags zullen er films worden vertoond, die te maken hebben met vrouwenemancipatie.

De dag zal feestelijk worden afgesloten met het optreden van een vrouwenmuziekensemble. De dag is gratis toegankelijk voor iedereen (dus ook voor mannen); alleen voor de voorstelling van Poëzie Hardop zullen toegangsbewijzen worden verkocht voor vijf gulden per stuk.

Voor inlichtingen kunt u bellen met: (020) 45 16 14 (Opbouwwerk Amstelveen, vragen naar Dorine Winkels).

VAKATURE

Inwonende hulp gevraagd gezocht door bejaard echtpaar (komfortabel huis aan de rand van natuurgebied in zuidwest Drente) om man te assisteren bij verzorging van invalide vrouw, het huis en de tuin.

Inlichtingen: C. Uitenbogaard telefoon 03495 - 4823.

De huifkar

Wat op ons tiendaags verblijf op Terschelling een enorme indruk op ons gemaakt heeft, is een huifkartocht over de Bosplaat.

De Bosplaat is het uiterste deel van het eiland, onbewoond en een befaamd natuurgebied, waar alle mogelijke bijzondere vogels broeden en waar je als gewone, onbevoegde sterveling niet komen mag, althans aan de kant van de waddenzee niet of in beperkte mate.

De reis begon 's morgens om half tien en eindigde om vijf uur 's middags. Toen waren we gebroken, want een tocht in een huifkar, getrokken door twee paarden is zeer hobbelig en letterlijk een schokkende onderneming. Voorop zat in ons geval als leider Douwe, een jongeman, die geboren en getogen op het eiland, alles van de Bosplaat wist, alle planten kende en alle vogels, met hun gedrag en hun gewoontes, plezierige, maar vooral wat de meeuwen betreft, zeer roofzuchtig en naar menselijke begrippen stotende instincten, en hij wist daar zoveel en zo boeiend over te vertellen, dat we onze op het laatst toch wel stramme ledematen nauwelijks voelden.

Heen gingen we langs de Noordzeekant, waar het strand op het eind twee kilometer breed is. Het is volkomen verlaten, alleen ligt er op sommige plaatsen een ontzettende troep, aangespoeld van schepen en een onvoorstelbare hoeveelheid wrakhout.

Toen de paarden de huifkar door het mulle zand door een doorgang in de duinen moesten trekken, moesten we allemaal uitstappen en daar, aan de andere kant van de duinen, waar het land meer begroeid is, aan de kant van de waddenzee, stookte Douwe een kampvuur, de passagiers schaalden zich op plaids eromheen, de paarden, die uitgespannen waren, rolden met hun grote lichamen, alle vier de poten omhoog, door het gras en in een grote ouderwetse zwarte ketel kookte het water voor de koffie.

De terugweg voerde ons dwars door een aantal slenken heen, geulen, waar weinig water in stond, maar waar de kar absoluut niet meer doorheen kan, als de vloed, die al aan 't opkomen was, er het water van de waddenzee ingestuwd heeft. We reden ook dwars door een beschermd vogelgebied, waar veldbiologen, tot grote ergernis van Douwe, op de hurken neergezegen, met de loopplantjes bestudeerden, maar ondertussen, onbewust natuurlijk, „zijn” vogels van hun nesten of van hun jongen wegjoegen. Douwe had geen hoge dunk van dit soort wetenschappers, maar de hele winter door bestudeert Douwe boeken, om nog meer te leren over „zijn” natuurgebied. Boeken, toch ook geschreven door wetenschappers. Andere wetenschappers waarschijnlijk.

Ans Spigt

Humanist

eindredakteur: Hes van Huizen

Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond
Redaktieadres:
Oude Gracht 152,
3511 AZ Utrecht

Telefoon: 030-318145

Abonnementsprijs voor niet-leden f 20,— per jaar
t.n.v. Humanistische Pers,
postgiro 58, Utrecht.

Gedrukt op kringlooppapier
bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

Levensbeschouwing, onderwijs en levenswandel

Onlangs kreeg ik als docent pedagogiek en psychologie een vragenformulier voorgelegd betreffende één van mijn ex-studenten dat voor een overtuigende humanist meer vragen oproept dan het te beantwoorden verlangt. Waar gaat het om?

Burgemeester en wethouders van Adorp (prov. Groningen) vragen over één van de sollicitanten voor de vakature onderwijzer(es) aan de **openbare** lagere school aldaar nadere inlichtingen bij mij. Uiteraard bevat het vragenformulier vragen over de onderwijscapaciteiten van de sollicitant. Zeer terecht. Maar wat te denken van de vragen 4 en 15 uit het formulier die ik hier letterlijk citeer:

Vraag 4: Welke godsdienstige richting is sollicitant(e) toegegaan?

Vraag 15: Geven zijn/haar levenswandel of die van het gezin waartoe sollicitant(e) behoort aanleiding tot bijzondere opmerkingen?

Naar aanleiding hiervan de volgende opmerkingen.

Vraag 4: Als B. & W. van Adorp dan zo graag over dit soort zaken iets willen weten, waarom vragen ze dan alleen naar de godsdienstige richting en niet naar de levensbeschouwelijke richting. Zijn ongodsdienstige levensovertuigingen voor B. & W. van Adorp minder (of helemaal niet) interessant en verschillen in godsdienstige signatuur wel? Zo ja waarom?

2) Beseffen B & W van Adorp wel dat het hier een **openbare** school betreft? Weet het geacht college wel wat dat **openbare** karakter van deze school wil zeggen met betrekking tot levensovertuiging (dus o.a. zijn/haar godsdienst)?

3) Kunnen de vroede vaders van Adorp soms op onderzoeken wijzen die aantonen dat hervormde onderwijzers **beter** lesgeven dan bijv. lutherse of rooms-katholieke?

(Dan zou het n.l. een relevante vraagstelling zijn!)

4) Is deze vraagstelling niet in strijd met het grondwettelijk vastgelegde **recht op godsdienstvrijheid**? Zeker wanneer ik (als ik de godsdienst van de sollicitant zou weten) deze zou vermelden...! Is dat niet een ontoelaatbare inbreuk op de privacy?

De chronique scandaleuse van het verhaal wil dat we nog zeer recentelijk in Nederland de **Unie van Utrecht** herdacht hebben. Zelfs dáárin werd (400 jaar geleden!) vastgelegd dat men niemand ter cause van de religie mag achterhaalen ofte „ondersoecken”. Doen ze in Adorp ook aan vaderlandse geschiedenis op de openbare lagere school? En behandelen ze daar dan ook die Unie van Utrecht? 't Is te hopen!

Maar - om weer even tot de bittere ernst der situatie terug te keren - wordt 't niet hoog tijd dat politici op **landelijk** nivo eens een eind gaan maken aan dit soort praktijken? Past hier niet een **wettelijk verbod**? (Zeker nu een stuk ethisch fatsoen ge-

meentebesturen dit soort vragen nog altijd niet verbiedt?)

Vraag 15 De levenswandel van de sollicitant(e) kan men natuurlijk relevant vinden voor de te vervullen functie. Maar wat te denken van de antecedenten van zijn/haar ouders, broers en zusters? Stel nu eens dat de moeder van de sollicitant(e) een dievegge zou zijn. Als ik dat zou weten zou ik dat hier moeten vermelden? Maar wie zegt mij hoe de sollicitante tegenover dit gedrag van haar moeder staat? Of is de dochter van een „slechte” moeder bijvoorbeeld óók al „slecht”?

Op dit geval-Adorp was ik niet zo uitgebreid ingegaan, als dit soort referentiepraktijken niet vaker voor zouden komen. Het wordt echter de hoogste tijd dat men zich (ook in humanistische kring) eens gaat bezinnen op de ethiek van de referentieverstrekingen en het referentie-vragen.

G. J. den Besten

Simulatiespel

Bij kriminaliteit gaat het meestal om z.g. „vermogenskriminaliteit”: diefstal, inbraak, zakkenrollerij, oplichting, vernielingen. Moet je dan pats-boem de daders straffen en de slachtoffers verder vergeten? Volgens dat principe funktioneert eigenlijk nog steeds ons strafrecht. De Projektgroep Delinkwentie en Samenleving vindt dat het ook op een andere manier kan. Probeer u dat zelf eens uit! Daarvoor is een simulatiespel in elkaar getimmerd, waarin een andere procedure wordt gevolgd. Een schaderegeling tussen daders en slachtoffers staat daarbij centraal + gelijke aandacht aan beide partijen, voorzover hulp op zijn plaats is.

Vereisten: tien personen en enkele ruimtes (de spelleider wordt door ons geleverd).

Opgaven: bij Yvo Baudoin, sekretaris van de Projektgroep, centraal bureau Humanitas (020-739444).

TELEURSTELLEND RESULTAAT BISSCHOPPENKONFERENTIE

Op maandag 9 juli en dinsdag 10 juli hebben de Nederlandse bisschoppen in Groningen vergaderd om een eensluidend standpunt met betrekking tot homoseksualiteit te formuleren. De bisschoppen hebben het evenwel niet klaargespeeld om bij die gelegenheid een gezamenlijke verklaring over homofilie uit te geven. Ze zijn op de proppen gekomen met de toezegging dat een gemeenschappelijke verklaring in studie zal worden genomen.

Het is natuurlijk heel aardig van de bisschoppen dat zij blijk geven van een uiterst serieuze taakopvatting en daarom bij een standpuntbepaling inzake homoseksualiteit niet over een nacht ijs willen gaan. Toch steekt deze bedachtzaamheid wel erg schril af tegen de manier waarop bisschoppen als Gijsen en Simonis hun licht hebben laten schijnen over hetzelfde vraagstuk. Gijsen en Simonis, wat rechtzinniger in de leer dan hun kollega's, hebben geen enkele moeite met een ondubbelzinnige veroordeling van homoseksualiteit. De hardvochtige taal van met name bisschop Gijsen veroorzaakte enige tijd geleden de nodige beroering en noopte de wat mildere stroming binnen het Nederlandse bisschoppencollege tot sussende woorden. Die werden onder anderen gesproken door bisschop Ernst van Breda. Wie rekende op krachtig weerwerk van Ernst op de uitlatingen van zijn konfrater Gijsen kwam bedrogen uit. De Bredase bisschop voelde er kennelijk weinig voor om zich in al te klare taal uit te spreken vóór de homofiele medemens en mompelde daarom in een televisie-interview iets over ons aller zondigheid, maar duidelijkheid ho maar. De bisschoppenkonferentie van 9 en 10 juli werd dan ook door menigeen gezien als een gebeurtenis waar de vaagheden en tegenstrijdigheden omtrent kerk en homoseksualiteit zouden plaatsmaken voor verfrissende duidelijkheid. Het heeft toch anders uitgepakt. Na twee dagen vergaderen richtten de bisschoppen zich met gefronste wenkbrauwen tot ons met de mededeling

dat ze er nog niet uit waren en dat ze het nog maar eens grondig zullen gaan bestuderen omdat homofilie niet los gezien moet worden van de menselijke seksualiteit in haar geheel noch van vraagstukken die betrekking hebben op menselijke relaties. Met dit soort holle frasen kan het vraagstuk natuurlijk tot aan de dag des oordeels worden uitgesteld. Bovendien behoedt het de kerkvaders voorlopig om met hun neus te worden gedrukt op waar het feitelijk om gaat. Dat is het dokument „Over enkele vraagstukken van de Sexuele Ethiek”, in 1976 opgesteld door de Congregatie voor de geloofsleer. Daarin heeft paus Paulus homoseksualiteit veroordeeld. De braafste leerlingen van de klas Gijsen en Simonis roepen om het hardst dat ze het daar helemaal mee eens zijn. En wat doen de andere klasgenoten? In plaats van klare taal te spreken proberen ze zich er met het intrappen van een open deur van af te maken. Dat weerhoudt ze er overigens niet van om af en toe toch maar een losse flodder af te vuren. Zoals onlangs bisschop Bluysen van Den Bosch in een interview met het weekblad „Hervormd Nederland”. Daarin verblijdt hij ons met de mededeling dat homofiele relaties beoordeeld dienen te worden in het perspectief van de evangelische waarden en normen. Het zijn vriendelijke uitspraken waar je alle kanten mee uit kunt. Het wordt hoog tijd dat de Bluysens en de Ernstjes hun schroom eens overwinnen om nu eens precies te vertellen wat de Kerk vindt van homoseksualiteit.

(Peter v. d. A.).

PROF. DR. J. P. VAN PRAAG:

Levensovertuiging belangrijk

Aan het woord is Jaap van Praag, terugblikkend op vijftien jaar docentschap aan de fakulteit voor wijsbegeerte en letteren in Leiden. Van Praag is geen onbekende in het Humanistisch Verbond, maar slechts weinigen zullen weten dat hij naast al zijn activiteiten in de vereniging óók nog dit bijzonder professoraat vervulde. Hij geeft zelf toe altijd weinig gedaan te hebben aan publiciteit hieromtrent. Dat kwam voornamelijk door de drukte die andere taken met zich meebrachten. Toen Van Praag in 1964 begon, was hij voorzitter van het Verbond. Daarnaast, of eigenlijk op de eerste plaats, oefende hij de functie uit van gedeputeerde voor de PvdA in Zuid-Holland.

„Wat ik te zeggen had, dat heb ik eigenlijk wel gezegd.”

„Er waren dan ook mensen die dit helemaal niet begrepen. Die dachten dat het voorzitterschap van het HV mijn baan was. Niet dat ik dat gespleten heb beleefd. Maar de politiek is een andere wereld, harder. Politiek is machtsstrijd.”

Veelzijdigheid

Het fenomeen van de bijzondere hoogleraar die van buiten op een universiteit kolleges komt geven, was van ouds een mogelijkheid om bepaalde onderdelen van de wetenschap een bijzonder aspekt te geven. Vooral kerkelijke instellingen hebben van die mogelijkheid altijd ruim gebruik gemaakt. In het Humanistisch Verbond waren sommigen daar verontwaardigd over. Die vonden dat te eenzijdig. Anderen, waaronder Van Praag, vonden dat je dan niet moest gaan protesteren, maar zorgen dat je er zelf ook bij komt. „Op die manier komt een stuk veelzijdigheid tot uitdrukking, waar de studenten uit kunnen kiezen. Dat vind ik belangrijk. Niet om propaganda te maken voor bepaalde levensovertuigingen, maar om duidelijk te maken dat levensovertuigingen elementen bevatten die voor het filosoferen in de wetenschap van belang zijn. Met name voor de uitgangspunten, waar men zich soms helemaal geen rekenschap van geeft.”

Twee trappen

De eerste hoogleraar vanwege het Humanistisch Verbond is Van der Wal geweest, in Delft. Direkte aanleiding tot deze benoeming was de zoveelste aanstelling van een gereformeerde docent. Het Humanistisch Verbond is daar toen ingesprongen, met succes. Kort daarna is Van Praag in Leiden benoemd.

„Dat was ook mijn voorkeur, omdat ik liever in Leiden zat. De fakulteit daar was er mee ingenomen, dus die benoeming is

zonder veel problemen tot stand kunnen komen. In '65 ben ik begonnen met kolleges. Ik heb me vooral bezig gehouden met het mens- en wereldbeeld in de diverse filosofische en wetenschappelijke disciplines, de filosofische doordienking daarvan. Het zijn dus twee trappen. Om een voorbeeld te geven: in '67 heb ik het existentialisme van Sartre behandeld. Dat kun je doorlichten van uit je levensbeschouwing; wat vind je ervan, ben je 't ermee eens, waarom niet – of waarom wel? Maar daarvan dan nog eens de filosofische doordienking van de vooronderstellingen die hierbij een rol spelen. Kort daarna kreeg je de studentenbeweging van '68: wat betekent dat, wat zit erachter, wat zijn de veronderstellingen omtrent mens en maatschappij die daar inzitten? In '70 heb ik het probleem van de waarden in de wetenschap aan de orde gesteld. En telkens heb ik geprobeerd de leer van de grondslagen van het humanisme daarin te vervlechten, zodat het ook duidelijk wordt hoe je de grondslagen van een levensovertuiging in de wetenschap kunt hanteren.”

Bemoedigend

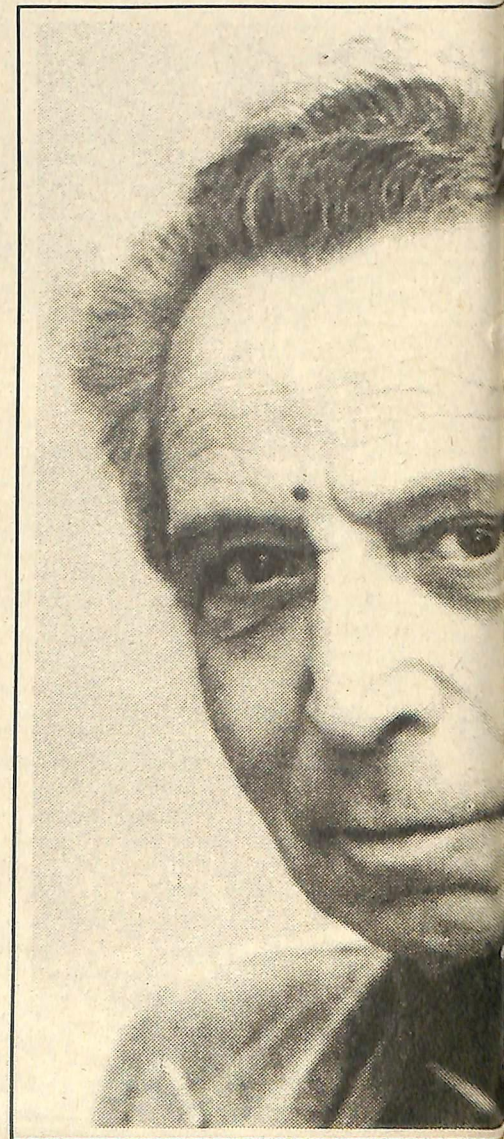
De kolleges van Van Praag waren toegankelijk voor alle studenten. „Ja, ze kwamen ook uit alle richtingen: psychologie, sociologie, filosofie of literatuur. Maar er kwamen ook chemici, natuur- en wiskundigen. Er kwamen er overigens nooit erg veel, enkele tientallen meestal. In het begin is me dat wel tegengevallen. Maar ik heb wel begrepen, dat er in Leiden ontzettend veel te kiezen is. Ik moet wel zeggen dat er steeds een kern was die heel trouw en aandachtig de kolleges volgde. Sommige studenten volgden de kolleges voor hun bijvak. Ze kregen dan wat literatuur op, die ik uitkoos in samenhang met hun eigenlijke vak. Daarna volgde dan een tentamen. Een enkele keer ben ik weleens gevraagd als mede-examinator bij een doktoraal aan een andere universiteit. Zo herinner ik me dat ik eens op voorstel van een humanistische kandidaat met Schillebeeckx in een exa-

„Juist bij een organisatie, die het qua ledenaantal niet moet hebben van de massa, is de kwaliteit van het denken erg belangrijk.”

menkommissie zat aan de universiteit van Nijmegen. Wat me wel opgevallen is, was dat die student zei achteraf dat hij nogal opgezien had tegen wat Schillebeeckx te berde zou brengen, maar dat toen puntje bij paaltje kwam ik de lastigste was geweest.

Sommige studenten ben ik later weer teruggekomen in het Verbond of op het Humanistisch Opleidings Instituut. Die raak-

„Er is wel eens aanleiding geweest tot ontwikkeling van een humanistisch lang voordat ik aan de universiteit een van de vooraanstaande mannen, nogal eens placht te zeggen: over het intellectuele nivo van jullie is er helemaal geen humanistische in had en eigenlijk is er nóg weinig veel over humanisme geschreven, vanuit één bepaalde wetenschappelijke of de psychologie, Fromm, bijvoorbeeld bestond er nauwelijks. Ik me gestimuleerd tot het schrijven dat in '47 is verschenen. Ik ben da geweest. Het is vorig jaar verschenen van de grondslagen van humanisme niet mee „klaar” ben, heb ik

bij het beoefenen wetenschap

st om me heel nauwgezet met de theorie bezig te houden. Dat was kwam doceren. Ik herinner me dat in de protestantse wereld, Bannullie humanisten hebben 't nu wel gedachtenwereld, maar eigenlijk theorie. Ik vond dat hij daar gelijk humanistische theorie. Er is wel maar bijna allemaal historisch, of ijke richting; de biologie, Huxley, beeld. Maar een meer omvattende vond dat een uitdaging. Het heeft an een nieuw boek, na het vorige ar eigenlijk dertig jaar mee bezig en als neerslag van het doordènisme. En hoewel ik daar natuurwel 'n voldaan gevoel

ten dan geïnteresseerd en dat vond ik wel bemoedigend. Want in zekere zin werk je in de ruimte. Ze komen 'n jaar, hooguit twee of drie jaar, en dan zie je ze niet meer. Je moet dan maar afwachten wat ze er aan gehad hebben." Ook de huidige voorzitter van het Humanistisch Verbond, Rob Tielman, is mede via de kolleges van Van Praag bij deze organisatie betrokken geraakt.

Studentenbeweging

Wie de lijst van onderwerpen bekijkt waarover van jaar tot jaar kolleges zijn gegeven, kan daarin een bepaalde lijn ontdekken die te maken heeft met de gebeurtenissen in die tijd. Het einde van de zestiger jaren bijvoorbeeld, werd gekenmerkt door explosieve ontwikkelingen onder studenten. In het tijdsbeeld van toen lagen thema's als „marxisme en humanisme" en „establishment en protest" voor de hand. De laatste jaren is het rustiger aan de universiteiten. We komen dan thema's tegen als „de betekenis van het woord geestelijk" en „grondslagen van humanisme". „Natuurlijk wordt de keuze van je onderwerpen bepaald door de lijn der gebeurtenissen. Anderzijds speelt de ontwikkeling van je eigen denken een belangrijke rol. Ik moet zeggen dat ik persoonlijk nooit zoveel te maken heb gehad met het studentenverzet. Dat hing waarschijnlijk samen

„Je moet weggaan als het feest nog leuk is. Vóóordat ze bij zichzelf gaan denken: wanneer gaat-ie nou eindelijk?"

met het karakter van mijn kolleges. Het was een keuzevak: je mocht het doen en je kon het laten. Dus wie kwam, die kwam niet om protest te uiten, maar om wat op te steken en te discussiëren. Het kan ook met de inhoud van mijn kolleges te maken hebben gehad. Die waren niet al te maatschappijbevestigend, om zo te zeggen. Ze waren evenmin extreem maatschappijkritisch. Ik geloof namelijk dat in allerlei ontwikkelingen zowel de traditie als de vernieuwing een rol speelt.

Verder was Leiden natuurlijk niet de stad waar het met de studentenbeweging begonnen is. Er was wel wat aan de hand, maar dat was niet te vergelijken met Amsterdam bijvoorbeeld. Ik heb trouwens veel van wat de studenten wilden heel redelijk gevonden. Van de andere kant was dat in sommige opzichten erg extreem, zodat ik vond dat het doel voorbijgeschoten werd."

Druk

Hoewel hoogleraren wettelijk tot hun ze-

LIJST VAN KOLLEGE-ONDERWERPEN:

- 66/67 Inleiding tot de humanistiek
- 67/68 Sartre en het humanisme
- 68/69 Marxisme en humanisme
- 69/70 Establishment en protest
- 70/71 Wetenschap en waarden
- 71/72 Humanisme en maatschappijkritiek
- 72/73 Identiteit en humanisme
- 73/74 Humanisme en humanistische psychologie
- 74/75 Functie en betekenis van levensovertuigingen
- 75/76 De betekenis van het woord geestelijk
- 76/77 Het mensbeeld in de menswetenschappen
- 77/78 Grondslagen van humanisme
- 78/79 Persoon en samenleving

ventigste kollege mogen geven, houdt Van Praag er nu - hij is 68 - mee op.

„Ja, omdat ik het tijd vind. Wat ik te zeggen had, dat heb ik eigenlijk wel gezegd. Bovendien, ik vond me oud genoeg en ben nog druk bezig met andere dingen. Ik geef humanistiek aan het Humanistisch Opleidings Instituut; dat ga ik wel afbouwen. Verder zit ik in de redactie van „Reenschap", de begeleidingskommissie voor de plaatselijke geestelijke verzorging, de taakgroep geestelijke verzorging en vorming en de studiekommissie samenwerkingschool.

Ik heb intussen al heel wat functies opgegeven. Je moet weggaan als het feest nog leuk is. Vóóordat ze bij zichzelf gaan denken: wanneer gaat-ie nou eindelijk? Zo heb ik in de loop der jaren al het een na het ander afgestoten. Nee, ik vind dat niet moeilijk. Je hebt het gedaan; gegeven wat je te geven had. Dan moet een ander het maar eens proberen. Ik heb me dat altijd voor ogen gesteld. Want wat je ook bent, je moet de relativiteit van wat je doet in de gaten houden. Dat gold voor mij destijds ook, toen ik aftrad als voorzitter. Want enerzijds is het iets bijzonders: voorzitter

„Ik heb trouwens veel van wat de studenten wilden heel redelijk gevonden."

van het Humanistisch Verbond, anderzijds is het natuurlijk een bescheiden taak. En dan wil ik niet eens zeggen de wereld, maar zelfs in Nederland."

Uitbreiden

Van Praag houdt aan zijn tijd als bijzonder

Vervolg op pag. 6

„Ik denk er weleens over nog eens 'n soort herinneringen' te schrijven.”

hoogleraar een redelijk tevreden gevoel over. Hij vindt dat er iets tot stand is gekomen dat de moeite waard is. Zijn opvolger is nog niet bekend.

„Ik hoop dat die meer dan ik in de gelegenheid is deel te nemen aan het universitaire leven. Ik sprak weleens voor een studentenvergadering of studium generale, maar je zou dat meer moeten stimuleren. En verder meer contact houden met het plaatselijke werk van het Humanistisch Verbond onder studenten. Er is nu iemand part-time aangesteld voor het studenten raadsliedenwerk. Ik hoop dat dat zich meer zal ontwikkelen. We moeten voorts proberen onze posten uit te breiden. Want er zijn wel veel humanisten aan de universiteiten, maar die houden zich niet specifiek bezig met de humanistische gedachtegang. En je zult ook meer in de fakulteit moeten meewerken. Zodat 't meer wordt dan de paar povere uurtjes kollege die je geeft en je meer kunt bijdragen in de gedachtenvorming van je vakgroep. En ik stel me voor dat je ook eens als gast optreedt in de kolleges van anderen.”

Waardevolle bijdrage

„Je kunt wel zeggen: de praktijk is belangrijk, wat het Humanistisch Verbond dóet;

maar ik denk dat juist bij een organisatie die het qua ledenaantal niet moet hebben van de massa, de kwaliteit van het denken ook erg belangrijk is. Ik heb altijd gehoopt dat meer gekwalificeerde jonge mensen zich daaraan zouden willen wijden. We moeten dat zeker bevorderen.

In dat opzicht ben ik nu optimistischer dan in het begin van de zeventiger jaren. Toen was er een tendens van uit elkaar gaan van maatschappelijke en levensbeschouwelijke belangstelling. Veel studenten wilden eerst de maatschappij veranderen. Nu dringt weer meer het besef door dat de eisen die je daaraan stelt te maken hebben met de levensovertuiging.

Men zegt in universitaire kringen nog wel eens: levensovertuiging heeft niets met filosofie te maken. Ik geloof dat dat niet vol te houden is. Men is bang voor propaganda en zo moeten deze vakken dan ook niet gegeven worden. Maar ik geloof stellig dat door de bijzondere leerstoelen een aparte, waardevolle bijdrage kan worden geleverd aan de universitaire bezigheden.”

Van Praag neemt afscheid als bijzonder hoogleraar. Vorig jaar kwam zijn boek, „Grondslagen van Humanisme”, uit. Verschillende andere functies zijn intussen neergelegd of worden dat binnenkort. Heeft dat misschien nog te maken met andere plannen?

„Nee, niet dat ik daarvoor ruimte wil maken. Ik denk er weleens over nog eens 'n soort „herinneringen” te schrijven. Over wat ik heb meegemaakt in het Verbond en in de politiek. Maar 't is voor mij nog 'n andere vraag of ik de ruimte daarvoor ook werkelijk krijg.”

(advertentie)

Het bestuur van de Stichting Socrates roept in verband met het a.s. emeritaat van Prof. Dr. J. P. van Praag gegadigden op voor de vervulling van een

BIJZONDER HOOGLERAARSHIP

in de wijsgerige antropologie, in het bijzonder met betrekking tot het humanisme aan de Rijksuniversiteit te Leiden.

functie-informatie: De functie behelst het geven van onderwijs aan wijsgerig en humanistisch geïnteresseerde studenten uit in beginsel alle studierichtingen, gedurende globaal twee uur per week. Er is een bescheiden honorarium plus vergoeding van kosten aan de functie verbonden.

functie-eisen: Gegadigden dienen er in geschrifte blijk van te hebben gegeven het thema, waarover zij onderwijs worden geacht te zullen geven, grondig te beheersen. Voorts dienen zij de humanistische levensovertuiging te huldigen.

Algemeen: Aan gegadigden, als ook hen die aandacht wensen te vestigen op geschikte kandidaten, wordt verzocht binnen 14 dagen na verschijning van dit blad zich te richten tot Prof. Dr. G. A. Kooy, Burgemeester Knoppersweg 22, 6668 AV Randwijk, tel. 08889 - 485 (privé) en 08370 - 84274 (werk).

Nuchter blijven!

In het artikel „op weg naar een humanistische school?” in Humanist van 1 mei jl. geeft onze landelijk voorzitter uiting aan zijn verontwaardiging betreffende de achterstelling van het humanistisch vormingsonderwijs in vergelijking met de positie van het godsdienstonderwijs.

Hij vertolkt daarmee de gevoelens van alle Verbondsleden en van velen buiten het Verbond. Dat 30 jaar onafgebroken strijd voor beëindiging van de diskriminatie van niet-godsdienstigen in de nederlandse samenleving nog steeds geen einde heeft kunnen maken aan de achterstelling op verschillend terrein stemt bitter. Evenwel, er zijn resultaten bereikt en zelfs heel belangrijke, dank zij de vaak respekt afdwingerende taaie principiële stellingname van het Verbond. Maar wat nu? In het artikel van Rob Tielman mis ik die principiële stellingname! Hij pleit n.l. voor een pluriforme school, maar als de minister van onderwijs onze levensbeschouwelijke bijdrage aan het onderwijs niet op de juiste waarde weet te schatten door ons de benodigde subsidies daarvoor te onthouden, dan . . . dwingt hij ons, ons af te vragen, of we niet zullen moeten overgaan tot stichting van humanistische scholen.

Weg principiële stellingname t.o.v. het Nederlandse onderwijs dus. Dan bouwen we ons eigen zuiltje, waar we echt ontmoetingsschooltje kunnen spelen. Wat zouden onze tegenstanders in hun vuistje lachen.

Ik ben niet bang, dat we echt op weg zijn naar een humanistische school. Die gedachte staat m.i. geheel buiten de Nederlandse werkelijkheid. In bevriende onderwijskringen zal er gelukkig geen steun voor te vinden zijn. We zouden ons volkomen isoleren en met het dreigement aan het adres van de minister maken we ons alleen maar belachelijk.

Ik hoop daarom van harte, dat de kreet „humanistische school” spoedig in het Verbond verklonken zal zijn.

P. J. Becker

Pro mens, pro dier

Onder „boekenaarader” wordt in Humanist 15 mei jl. het boek „Pro mens, pro dier” van Peter Singer „een fontein van gezond verstand” genoemd, en gesteld: „de schrijver nodigt de lezers uit, om ieder voor zichzelf de konklusie uit het boek te trekken, die men meent te kunnen verantwoorden”. Met hetzelfde doel voor ogen meen ik echter, met waardering voor de overvloed van gegevens betreffende de praktijk van het gebruik van dieren door de mens en de historie van de ethiek op dit gebied die Singer biedt, een eerder in het kader van de sportvisserij gegeven waarschuwing hier te moeten herhalen: „De schrijver is echter een fanatiek vegetariër, die telkens weer bezwijkt voor de verleiding om toestanden en opvattingen die niet met zijn idealen stroken af te schilderen als

minderwaardig of belachelijk."

Ik leg op dit vegetarisch uitgangspunt enige nadruk, omdat het meest oorspronkelijke doel van het vangen van vissen ongetwijfeld het verwerven van voedsel is. Een citaat van onderdelen van een alinea op de pagina's 174-175 geeft mijns inziens duidelijk de in hoge mate subjectieve en suggestieve redeneerwijze weer: 'Vegetarisme brengt een nieuwe relatie tot voedsel, planten en natuur met zich mee. Vlees bederft onze maaltijden Als het niet geprepareerd en gekoeld wordt, begint het al spoedig te rotten en te stinken. Zonder vlees dat de smaak doodt, hebben verse groenten, die rechtstreeks uit de grond zijn gehaald, een extra lekkere smaak. Ik vond het idee om mijn eigen maaltijd te plukken zo aantrekkelijk, dat ik korte tijd nadat ik vegetariër was geworden, een deel van onze achtertuin begon om te spitten om wat van mijn eigen groenten te verbouwen. . . Door het vlees uit mijn maaltijden weg te laten kwam ik in nauwer contact met de planten, de aarde en de seizoenen'.

Ik meen even subjectief mijn afschuw te mogen uitspreken over de walgelijke stank van kratten vol broeiende groenten en mijn waardering te mogen uiten voor de geur die opstijgt uit een pan, waarin een pas geslachte, eventueel uit eigen tuintje afkomstige, scharrelkip wordt gebraden, of een zelf gevangen visje wordt klaar gemaakt voor konsumptie. Ik zou óók kunnen wijzen op de nauwe contacten die de hengelbaar legt met de aarde en de seizoenen". Hoewel er sinds 1975 veel is gepubliceerd over de relatie mens-dier is het boek van Singer nog zeker de moeite van het lezen waard, onder voorwaarde dat men er bij de oordeelsvorming gedegen rekening mee houdt dat de fontein waar de auteur de gegevens uit laat opspruiten nogal eens van een zeer bepaalde kant wordt belicht.

F. J. Verheijen,

F. J. Verheijen, „Visser, vissen en vis: vangen en gevangen worden". In: J. J. Beukema en F. J. Verheijen (red.) NVVS Studiedag sportvisserij: Vissen! en dan?, 22-30 (NVVS, Amersfoort, 1977).

Pedofilie (3)

Op blz. 7 van het nummer van 15 juni j.l. werd tot mijn genoegen een ingezonden brief van mijn hand gepubliceerd. Hoewel het eronder opgenomen redactioneel commentaar mij niet volkomen bevredigt, zou ik het er toch bij hebben gelaten ware het niet, dat de heer J. Duffels onder dezelfde titel schreef in het nummer van 6 juli j.l. Nu eerst even dat redactioneel commentaar.

Ik pleitte voor een genuanceerde wetgeving ter zake. Waarmede ik bedoel, dat er ook strafbare pedofiele handelingen kunnen zijn naar mijn mening. De redactie beklemtoonde echter nog eens dat volgens de petitie uit de strafwetgeving de pedofilie zou moeten worden weggenomen. De inhoud van de petitie zelf is mij in feite onbekend. De genuanceerdheid op welke de redactie doelt - die mede inhoud van de petitie is volgens de redactie - duidt wellicht op een soort van verdere medische begeleiding van de pedofiel die daarvoor volgens de beoogde nieuwe wetgeving in aanmerking zou moeten komen. Die ge-

vallen zullen zich ook volgens mij stellig voordoen, maar wát dan met de pedofilie voor zover die als een misdrijf moet worden aangemerkt? Die gevallen zullen er toch m.i. óók wel zijn. De redactie schrijft dat machtsmisbruik in de nieuwe wetgeving moet worden tegengegaan. Akkoord, maar hóe dan?

Wat mijn persoonlijk gruwen van pedofilie, te weten seksueel contact met kinderen, betreft: natuurlijk moet dat niet persé als wettelijke maatstaf gelden. Maar uit mijn brief bleek dan ook duidelijk, dat die emotionaliteit mijnerzijds in feite buiten mijn „zakelijke" betoog is gehouden.

En nu wat betreft de heer J. Duffels. Hij heeft van een pedofiel gehoord, dat zulke relaties even harmonisch zijn als welke andere relatie dan ook. Ik wil dit toch afzwakken: dat kán zo zijn, maar is het lang niet altijd. En wéér wordt een pedofiel als getuige aangedragen. Een moordenaar kan wel zeggen, dat zijn slachtoffer de moord positief waardeerde. Wat zegt dat in vredesnaam voor de toepassing van het strafrecht?

Nee, waarde heer Duffels. Ik ben niet van gedachten veranderd. Ik heb ook de pedofielen allerminst onnodig gekwetst zoals hij blijkt te menen.

H. G. Hagelen (Huizen)

De vergissing van het Humanistisch Verbond

De bedoeling van dit artikel is te pleiten voor een praktisch Humanisme, uitgaande van de vooronderstelling dat zowel kerkelijken als niet-kerkelijken de fundamentele levensvragen vanuit dezelfde oorsprong n.l. Menszijn benaderen, dat beide benaderingswijzen elkaar niet uitsluiten en een discussie hierover overbodig is. Het gaat n.l. om een antwoord op levensvragen, waarvan Humanisme er één geeft, echter zonder de waarde van het antwoord van andersdenkenden te ontkennen.

Ik denk dat het signaleren van en trekken aan andersdenkenden, het oproepen tot een dialoog, niet anders dan als bedreigend kan worden ervaren, en zal worden afgewezen. Ik denk dat ook hier op gaat, dat eerst in de praktijk de waarde gestalte zal krijgen.

Ik vraag me af, in hoeverre Humanisten binnen het Humanistisch Verbond overtuigd zijn van hun eigen waarden, als zij menen hun humanisme onder de aandacht van anderen te moeten brengen door hen uit te nodigen voor een dialoog. Als wij, als Humanisten (waar ik mezelf graag toe reken), dan gelijk hebben en ervan uitgaan dat anderen ongelijk hebben, dan moeten wij toch ook begrijpen dat de mens eerder aan zijn vermeende waarheden, hoe onzeker en twijfelachtig ook, zal blijven vasthouden, dan deze ter discussie zal stellen. Iedere dialoog die in zich zou kunnen houden dat de eigen mening ter discussie wordt gesteld, met de mogelijkheid van desorientatie ten aanzien van de eigen levensovertuiging, zal op grond van een fundamentele behoefte aan zekerheid - al is het maar de zekerheid van de onzekerheid die wij als Humanisten menen te aksepteren - als overbodig (lees bedreigend) worden ervaren.

Ik denk dat dwars door de teleurstellingen die we tegenkomen in de toepassing van ons Humanisme, mijn geloof is dat mensen

VERBOND OP RTV

zondag 19 augustus 1979
9.30 - 10.00 uur
Hilversum 2

ZE ZEGGEN DAT HET VOOR DE VREDE IS...

Vroeger ging je voor God, Koningin en Vaderland, maar tegenwoordig is geen van drieën erg aantrekkelijk meer waarvoor je als 18-jarige dienstplichtige naar een oorlog in Libanon zou vertrekken. Maar waarom dan wel? Piet Brinkman praat met soldaten in Libanon.

zondag 26 augustus 1979
9.30 - 10.00 uur
Hilversum 2

DIALOOG HUMANISTEN - MARXISTEN

Verslag van een internationale ontmoeting in Dubrovnik. Samenstelling en presentatie: Casper Vogel.

zondag 2 september 1979
9.30 uur - 10.00 uur
Hilversum 2

FAMILIEPORTRET

Hoe kijk je als volwassene terug op je jeugd; wat neem je mee van je opvoeding en wat draag je over op je eigen kinderen? Open gesprekken met mensen uit één gezin over familierelaties. Samenstelling: Jetske Mijs en Wim Dröge.

zondag 9 september
FAMILIEPORTRET 2
zie omschrijving 2/9

zondag 16 september
FAMILIEPORTRET 3
zie omschrijving 2/9

elkaar uiteindelijk zullen verstaan, niet anders kunnen dan elkaar verstaan, omdat we dezelfde taal willen spreken. Ik denk dat mijn ongeduld, mijn eigen behoefte aan erkenning, mijn eigen besef van mijn eindigheid, mij hier parten speelt. Werner von Fassbinder zegt in een artikel: „Mensen en structuren veranderen, alleen gaan de mensen eerder dood, en dat is jammer".

Ik tracht, niet alleen in woord, maar ook in daad, mijn levensovertuiging inspirerend te doen zijn voor mijn omgeving, o.a. bij het zoeken naar een antwoord op mijn levensvragen, bij mijn worsteling met mijn zoeken naar de zin van mijn bestaan.

Ik heb tijdens mijn opleiding bij het Humanistisch Opleidings Instituut begrepen, dat ik mijn levensovertuiging **ben**, dat dat mijn inbreng is in het Humanistisch Geestelijk Raadswerk, echter zonder deze expliciet als **RAAD** in te brengen. Ik vind het een vergissing van het Humanistisch Verbond als aan dit principe voorbij wordt gegaan. Indien ik duidelijk in de wereld ben, zal, met een beroep op het postulaat der verbondenheid, uiteindelijk een humaniseringproces gestalte krijgen waarvan de diverse verschijningsvormen, kerkelijke en niet-kerkelijke, de kleur van een cultuur zullen bepalen.

Jan Buis (Apeldoorn)

Vrije tijd

Er is een duidelijk verschil in de manier waarop rooms Katholieken, protestanten en onkerkelijken hun vrije tijd besteden. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft dit ontdekt bij zijn onderzoek naar de leefsituatie van de Nederlandse bevolking, waarvan een rapport over de vrijetijdsbesteding is uitgebracht.

Karakteristiek voor rooms Katholieken is het doen aan gymnastiek, het bezoeken van revue, show en cirkus, het meedoen aan optochten, schaken, dammen, kaarten, dans- en disko-avonden en trimmen. Activiteiten, die rooms Katholieken betrekkelijk weinig doen, zijn boeken lezen, tijdschriften en kranten lezen en platen draaien. Aan de andere kant vindt men rooms Katholieken vaak in bioskopen en stadsparken en doen zij aan het bespelen van muziekinstrumenten, vissen en tafeltennis.

De protestanten, (hervormden, gereformeerden en andere kerkgenootschappen) blijken betrekkelijk weinig deel te nemen aan de meeste vrijetijdsactiviteiten. Zingen en musiceren wordt door hen echter juist weer vaak gedaan. Onkerkelijken gaan vaak naar de bioscoop en naar cafe's en doen veel aan sport.

Welkom

Dank zij een forse subsidie kon de Dienst Plaatselijke Geestelijke Verzorging worden uitgebreid met maar liefst zeven nieuwe medewerk(st)ers.

De opvang en begeleiding van mensen in hun dagelijkse leef- en werkomgeving zou eigenlijk de basis van de geestelijke verzorging dienen te zijn. Merkwaardigerwijs heeft tot nu toe de zorg voor de mens in bijzondere omstandigheden (leger, gevangenis, ziekenhuis) een veel sterker aksent gekregen. Dáár waren de kansen voor inschakeling van beroepskrachten, dáár was de ontwikkeling naar een professioneel

kader mogelijk. Wij mogen trots zijn op wat deze diensten tot stand brachten en brengen.

We mogen, denk ik, óók trots zijn op het vrijwillig kader dat al die jaren met een minimum aan begeleiding een maximum aan daadwerkelijke hulp wist te realiseren. Nu, „aan de wieg” van onze uitgebreide dienst, dank ik die honderden vrijwilligers voor hun inzet en vasthoudendheid, in de hoop dat we op hen mogen blijven rekenen. Ook dank aan de leden van de Begeleidingskommissie Plaatselijke Geestelijke Verzorging en Samenlevingsopbouw voor hun inspirerende steun bij het vele voorbereidende werk en de Algemeen Voorzitter voor zijn vele en baanbrekende inspanningen.

Welkom Len, Marcelle, Felix, Hildegard, Sylvia, Marian en Marianne! Ik hoop dat jullie net zo veel geweldige mensen ontmoeten in het Verbond als ik deed en nog lang hoop te blijven doen. (R.L.)

Len de Schipper (secretaresse met een nog nader te omschrijven inhoudelijke taak) Marcelle Prummel, Plaatselijke Geestelijke Verzorging.

Hildegard Wassenaar, Plaatselijke Geestelijke Verzorging.

Sylvia Kok, Plaatselijke Geestelijke Verzorging.

Maria Moussault, Groepswerk.

Felix Julien, Projekten.

Marianne Wimmers, Studentenraads-werk.

Het Humanistisch Verbond

roept kandidaten op voor een volledige betrekking als

humanistisch raadsman/vrouw

in een ziekenhuis in Delft.

- Het diploma H.O.I. (Humanistisch Opleidings Instituut) of de bereidheid tot het volgen en afronden van deze opleiding is een vereiste.
- Het salaris (en sociale lasten e.d.) wordt vastgesteld overeenkomstig de richtlijnen van de N.Z.R.

Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de centraal geestelijk raadsman: C. J. van der Hulle, Omroepaan 23, 1276 EV Huizen, tel. (02152) 5 43 55.

Uw schriftelijke sollicitatie wordt gaarne tot uiterlijk drie weken na heden ingewacht bij de directeur van het Humanistisch Verbond, Postbus 114, 3500 AC Utrecht.

Moslms

Onlangs promoveerde in Nijmegen tot doctor in de Katholieke theologie, Sjeff Theunis (algemeen secretaris van de NO-VIB). Sjeff Theunis promoveerde op de positie van moslms in Nederland. Hij doet een groot aantal op zichzelf interessante aanbevelingen om de moslms in Nederland geïntegreerd te doen raken. Er zit echter ook een beleidsaanbeveling bij, die grote waakzaamheid van humanistische zijde vraagt. Hij stelt namelijk voor om godsdienstige islamitische activiteiten te gaan subsidiëren. Dit zou een flagrante doorbreking zijn van de scheiding van kerk en staat. De eigenlijke levensbeschouwelijke activiteiten van Katholieken, protestanten en humanisten worden in dit land niet gesubsidieerd door de overheid. Dat zou immers inhouden dat de overheid de levensbeschouwelijke groeperingen te zeer aan zich zou binden. Omgekeerd zou het belang van levensbeschouwelijke groeperingen bij het overheidsgebeuren daardoor te groot kunnen worden. De door Theunis voorgestelde subsidiëring is een teken aan de wand.

Mannen

Van 20-23 augustus 1979 wordt er op Vormingscentrum Crabbehof in Dordrecht een oriëntatieweek mannenbeweging/emancipatie gehouden. Aandacht zal worden geschonken o.a. aan: Man en seksualiteit, politiek, werk, radicale therapie. Kosten, incl. maaltijden en overnachtingen: f 125,—.

Informatie, programma en aanmelding:

Vormingscentrum Crabbehof, Talmaweg 10, 3317 RB Dordrecht. Telefoon: 078-170988

Los-vast

Het aantal alleen-wonenden en -reizenden is groeiende. Daarom moeten er speciale voorzieningen komen. De Stichting Los Vast wil dat de wensen van solisten ernstig worden genomen en wendt zich tot woningbouwverenigingen, winkels, reisbureaus, theaters, restaurants, hotels. Meer inlichtingen Bij Stichting Los Vast, postbus 5021, Den Bosch.

Blijf van mijn lijf

De stichting „Blijf van Mijn Lijf” heeft de resultaten van een onderzoek naar vrouwen mishandeling gepubliceerd. Aan dit onderzoek werkten 80 instellingen mee. Dit onderzoek werd onder meer ingesteld „om hulpverleners te attenderen op de problematiek van mishandelde en bedreigde vrouwen, opdat ze die situaties sneller kunnen signaleren en adequate hulp kunnen ontwikkelen”. Adres van de Stichting: Postbus 4214, Amsterdam, telefoon 020 - 942758.